Gazete Noğa

Onçaru: Ali İhsan AKSAMAZ

Oxažiru: Atilla YETGİN - Murat KARADENİZ

Hz. Muhammedişi Skidala

Hz. Muhammedişi Skidala

Hazreti Muhammedişi Skidala - 1

İslamobaşen ʒoxleni Arabisťanişi p̌oliťiǩuri, eǩonomiuri, lamtinaluri, oktaluri, ceraluri do galeni dulyapeşi moʒopxu muç̌o ren p̌ea?

Arabuli gverdǩunʒulas, xvala omjoregeulva ǩeleni Yemenis p̌oliťiǩuri moʒopxu uğun. Genomskide dido didi dixapes p̌oliťiǩuri moʒopxu va uğun. Aya dido didi dixapes skidunan çkvadoçkva didi lavonepe. Aya didi lavonepesti uqonunan tito ʒoxlemxtimu. Am goʒoncğonerepek oktalapan mutepeşi opape. Am goʒoncğonerepes didopeten adaleťişi gagnapa va uğunan. Mtel Arabuli lamtinalas ar do ǩap̌eťi palanç̌inala va uğun. Arabepes oşkaruli oxenʒale do palanç̌inala va uğunan. Entepes xvala ťomişi şovenizma uğunan ǩarta speros. Artikartişen oxiru, artikarti oqvilu, artikartişi ilxepes xe gedvuşa gegaperi renan Arabepe ǩarta dğas. Eşo iqvasşi, ar ťomik majura ǩala udodginu oǩvaǩiden.

Arabuli gverdǩunʒulas, jur sťilişi skidala ižiren. Entepeşi art- arti ren bedevuri skidala. Majura ren hadaruli skidala. Bedevuri skidala ren Bedevepeşi. Hadaruli skidala ren Hadarepeşi. Bedevepe renan udobargeri. Edo entepe skidunan şirimona do vahapes. Hadarepe renan dobargeri. Edo entepe skidunan oxorepes opuťe, ç̌iťanoğa do noğapes.

Arabepes çkvadoçkva lamtinaluri ǩlasepe uğunan. Arabuli lamtinalas

uğun sum ǩlasi. İptineri ren oxoşkverepe. Antepe renan ʒoxlemxtimu xampape do opa. Majurani ǩlasi ren naşkvineri relepe. Masumani ren oxorca do kimoli relepe.

Xaçka, maskindinoba do eç̌opu- gamaçamuşi dulyapeşen ʒopxun Arabuli gverdǩunʒulaşi eǩonomia. Ʒ̆ǩaroni dixape renan moduli. Yemenişi dixa moduli ren. Noğa Taifi, noğa Medine, noğa Neciti, noğa Xayberi do noğa Basraşi ʒǩaroni dixape xaçkupan opapek. Maskindinoba ren udobarge opa bedevepeşi xampoba. Udobarge opa bedevepe skidunan mçxurepe, txape, çxoupeşi ilxepeten. Bedevepek am skindinapeşi xorʒi, mja, toma, monť̌ori do ť̌ebişen feide žiropan.

Eç̌opu- gamaçamuşi dulya ren Arabisťanişi irişen beciti morgapaşi odude. Hindisťani do omjore Afriǩaşi aǩrape do oşkeyulvaşi şkas eç̌opu- gamaçamuşi dulyape renan dido mcveşi. Dido mcveşi ora ren; Misiri, Feniǩia do Didi Asurias na dvaç̌irnan uǩoreʒxu monoçane do ilxi Hindisťanişen eiç̌opinen. Edo aya monoçanepe do ilxepe dixa do zuğaşi gzaten am ʒalonepeşa incğonen. Hindisťanişen didopeten oqucale, ǩolye, maʒǩindi, bilezuği steri ğirsoni mucevherepe do filǩibiri, baharati do pambuği eiç̌opinen.

Yulva Afriǩaşi aǩrapeşen mskva şurape, abanozi, aklemişǩvincişi bundğa do okro eiç̌opinen. Golaxtimeri oraten, Mekke iqven Arabuli gverdǩunʒulaşi ticaretişi şkaguri. Aʒi Mekke ren Habeşisťani, Damasǩo do Yemenişi ticaretişi şkaguri. Hicazişi Arabepes oxenʒale na va uğunan şeni, para va uğunan. Mara andğaneri dğas entepek Bizanťiaşi okroşi para dinari do Yemeni do Sasanepeşi varçxili para dirhemi ixmarnan ticaretuli skidalas.

Çkvadoçkva cerapeti ižiren Arabuli gverdǩunʒulas. Mʒika rťan nati, Yahudepeti skidunan Medine, Hayber, Fedek do Yemenis. Gassanurepe do Hirelurepe skidunan olande ǩeleni dixapes. Gassanurepe do Hirelurepe renan Krisťiani. Krisťianepe omjore ǩeleni noğa Necranisti skidunan. Hicazurepesti Krisťianobaşen ambari uğunan. Mara akoni Krisťianepeşi maxoroba dido sap̌ara ren. Arabuli gverdǩunʒulaşi Bahreyni, Ummani do Yemeni coxoni ǩortapes Mecusurepe skidunan. Arabepeşi doloxe Şamaşurepeti korenan. İdolizma dido ižiren Arabuli gverdǩunʒulas. Ǩ̆arta lavonis tito idoli uğun.

Dido orapeşen doni, Arabuli gverdǩunʒulas galeni ǩap̌eťi oxenʒalepe ǩala artikartisoba uğun. Mcveşi orapes, Romaşi İmp̌eria ǩala

artikartisoba uğun Arabuli gverdǩunʒulas. Romaşi İmp̌eria ren marele oxenʒale. Andğaneri dğasti, am gverdǩunʒulas Bizant̆ia ǩala artikartisoba uğun. Bizant̆ias Arabuli gverdǩunʒulaşa toli uğun. Bizant̆ia ren emindroşi irişen ǩap̌et̆i oxenʒalepeşi art- arti. Majura irişen ǩap̌et̆i oxenʒale ren Sasanepeşi. Aya ǩap̌et̆i jur oxenʒales artikarti ǩala oǩoǩidinu uğunan. Entepes Arabuli gverdǩunʒulaşa toli uğunan. Bizant̆ia do Sasanepe renan artikartişi duşmani. Entepes emindroşi kianaşi ticareti do met̆aksişi gza xes okaçu do oktalu unonan.

Hazreti Muhammedişi Skidala- 2

Hazreti Muhammedi dibaden noğa Mekkes, xut oş sum neçi do vit̆o ar (571) ʒanas. Muşi dobadaşi dğa ren eçi (20) İgriǩa. Nana muşi ren Amine. Baba muşi ren Abdullah. Nana muşi ren Zuhreşi coxoni didi lavonişen. Baba muşi ren Haşimişi coxoni didi lavonişen. Zuhreşepe do Haşimişepe, Ǩureyşi coxoni t̆omişi didi lavonepe renan. Hazreti Muhammedişi baba ren turcari. Abdullahik, ticareti oxvenu şeni, ar noğaşen majura noğaşa ulun. Ar dğas, Abdullahik xolo magzalobaşa gedgitun muşi ǩoçepe ǩala do muşi aklemepeten. Aʒi Abdullahi, noğa Medines ren. Abdullahik ekonaşis iǯabunen. Abdullahi ğurun. Em oras, Hazreti Muhammedi dobaderi va ren. Amine ren jur şuroni. Hazreti Muhammedi, ubabeli dibaden. Abdulmuttalibi ren Hazreti Muhammedişi p̌ap̌uli. Abdulmuttalibik emus coxo gedumers: Muhammedi. Em orapes, am coxo va ren opşa gont̆aleri Arabepeşi doloxe. Hazreti Muhammedi, mǩule oraten, nana muşi ǩala skidun. Am oraşi doloxe, Suveybek mja oʒuʒonapaps Hazreti Muhammedis. Suveybe ren Ebu Lehebişi xalaği. Ebu Lehebi ren, Hazreti Muhammedişi cumadi. Mekkeşi t̆aroni çiçit̆a berepes va irgun. Mekkes berepeşa moxva t̆aroni va uğun. Xampa lavonepek ağandobaderi berepe mutepeşi nanamengaperepes meçapan. Am nanamengaperepe, udobarge bedevi lavonapeşen renan.

Aşoten çiçit̆a berepe irdenan nanamengaperepe ǩala şirimonas. Şirimonaşi t̆aroni ren griloni. Berepek nanamengaperepeşen Araburi nena ǩaixeşa do mskvaşa igurapan şirimonas. Lavoni muşik Hazreti Muhammedi ar nanamengaperis meçaps şirimonas. Nanamengaperişi coxo Halime ren. Nanamengaperi Halime şirimonas skidun. Halimeşi oxori, noğa Taifişa mendra va ren. Oxori muşi, Taifişa xolosoni ren. Otxo ʒanaşakis, nanamengaperi Halime ǩala skidun. Halimes berepe uqonun. Hazreti Muhammedis jur damengaperi uqonun. Entepeşi

coxope renan Uneyse do Şeyma. Emus ar cumamengaperi uqonun. Cumamengaperi muşis coxons Abdullah. Umçanepek Hazreti Muhammedi xolo nana muşis meçapan. Anşi ʒanaşakis, nana muşi ǩala skidun. Hazreti Muhammedi ulun noğa Medineşa nana muşi do xalaği ǩala. Xalağis coxons Ummu Eymeni. Hazreti Muhammedişi babaşi sapula ren noğa Medines. Entepek moiǩitxupan baba Abdullahişi sapula. Entepek moiǩitxupan entepeşi mzaxalepe. Hazreti Muhammedi, mǩule oraten, muşi mzaxalepe ǩala skidun. Entepek noğa Mekkeşa goktinu şeni gzas gedgitunan. Hazreti Muhammedişi nana Amine iʐabunen. Amine ğurun. Amine, opuťe Ebvas ğurun. Eya ekonaşis doxvapan. Muşi sapula ren opuťe Ebvas. Hazreti Muhammedi ren çiçiťa bere. Edo aʒi emus varti nana varti baba uqonun. Hazreti Muhammedi, unaneli do ubabeli ren.

Ummu Eymenik Hazreti Muhammedi noğa Mekkeşa mendiqonops. Ummu Eymenik eya, p̌ap̌uli muşis meçaps. Aʒişǩule Hazreti Muhammedi, p̌ap̌uli muşi ǩala skidun. P̌ap̌uli muşis Abdulmuttalibi coxons. Ovro ʒanaşakis, p̌ap̌uli muşi ǩala skidun. Xalaği muşi Ummu Eymenik Hazreti Muhammedis geoʒǩers. Ummu Eymenik nanaloba ikips Hazreti Muhammedişa. P̌ap̌uli Abdulmuttalibik mota muşi dido qorops. P̌ap̌uli Abdulmuttalibik iroras mota muşi inçels. Ar dğas, Abdulmuttalibi ğurun. Hazreti Muhammedis guris dido naçven. Ebu Talibi ren Hazreti Muhammedişi cumadi. Aʒi Ebu Talibik Hazreti Muhammedis geoʒǩers. Ebu Talibik babaloba ikips Hazreti Muhammedişa. Hazreti Muhammedikti Ebu Talibişi dulyapes nuşvels. Cumadi muşişi ilxi ocvinaps Hazreti Muhammedik.

Fatma, Ebu Talibişi çili ren. Fatma ren Hazreti Muhammedişi biʒo. Biʒo muşik emus ǩainoba ikips. Fatmak nanaloba ikips Hazreti Muhammedişa. Hazreti Muhammedişi cumadi turcari ren. Emus uğun kervanepe. Ebu Talibik ticareti ikips. Ar noğaşen majuranişa ulun. Aʒi Hazreti Muhammedi ren viťo jur ʒaneri. Hazreti Muhammedi, cumadi muşi ǩala ar noğaşen majuranişa ulun. Emuk iguraps ticaretişi oxvenu. Emuk iguraps eçopu- gamaçamuşi dulya. Muk ticareti ikips. Cumadi muşi ǩala sifte noğa Basraşa ulun.

Hazreti Muhammedişi Skidala- 3

Aʒi ren xut oş otxo neçi do viťo xut (595) ʒana. Aʒi Hazreti Muhammedi ren eçi do otxo (24) ʒaneri. Hazreti Muhammedi ren ʒori turcari. Hazreti Hatice, Mekkuri ren. Hazreti Hatice ren aznauri. Hazreti Hatice ren xampa do turcari. Hazreti Haticek ticareti inçels. Emus kervanepe uğun. Hazreti Muhammedik aʒi Hazreti Haticeşi kervani oktalaps. Hazreti Muhammedi ren gecgineri eçopu-gamaçamuşi dulyas, ticaretis. Hazreti Muhammedi ren ğnoseri, çkineri, dulyamxvenu, namusoni do ʒori. Oraşi doloxe, Hazreti Hatices dido moʒondun Hazreti Muhammedişi am xeşmaxvencoba. Edo Hazreti Hatices muşi ǩala okimocu unon. Hazreti Muhammedis muşi ǩala oçilu unon. Edo Hazreti Muhammedik muşi ǩala oçilu şeni muşi lavonişen izni eçopups.

Lavoni muşik emus izni meçaps. Aşoten entepe çileri- kimoceri iqvenan. Aʒi Hazreti Muhammedi ren eçi do xut (25) ʒaneri. Hazreti Hatice ren jur neçi (40) ʒaneri. Uǩule entepes aqvenan anşi bere. Entepeşi coxope renan Kasim, Zeynep, Rukiye, Ummugulsum, Fatma do Abdullahi. Aʒi Hazreti Muhammedi ren eçi do viťo xut (35) ʒaneri.

Hazreti Muhammedi, iroras germa Hiraşa amulun. Hazreti Muhammedik ekonaşis ğormaşa meşulun do skidun. Aya ğorma, noğa Mekkeşa xolosoni ren. Hazreti Muhammedik Allahi isimadups. Ekonaşis Allahişi menceli isimadups. Hazreti Muhammedi, ar oras, ekonaşis skidun. Hazreti Muhammedi xolo goikten noğa Mekkeşa do oxori muşişa. Muk Kabe moikitxups tavafi oxvenuten. Hazreti Muhammedi, xolo goikten oxori muşişa. Aʒi tariği ren anş oşi do vit (610). Ora ren eçi do şkvit (27) Remazanişi tutaşi seri. Hazreti Muhammedik xolo ğormaşa meşulun do ekonaşis skidun.

Melaike Cebraili ren Allahişi ambarepeşi melaike. Edo melaike Cebraili ulun Hazreti Muhammedişa. Melaike Cebrailik, "İǩitxiya," tkumers. Hazreti Muhammedik, "Ma oǩitxu va miçkinya," tkumers. Ambarepeşi melaike Cebrailik Allahişi ambari jur fara çkva Hazreti Muhammedis uʒu. Uǩule Cebrailik emus majura ayeťepe uǩitxu. Hazreti Muhammedis aya oğadape çkar va oxvaʒonen. Andaseni aya rťu Allahişi noxvene. Edo tirtineri oxori muşişa goikten. Çili muşik p̌eci motvalepeten gotumers. Uǩule Hazreti Muhammedik ğureli steri incirs. Uǩule goǩuʒxun. Hazreti Muhammedik çili muşis oğodape oxoʒonapaps. Çili muşik meşveluten Hazreti Muhammedis

ostibinaps. Hazreti Hatices am oğodape astaxolo oxoʒonu unon. Edo Hazreti Hatice, kimoli muşi ǩala Varaǩa bin Nevfelişa ulun. Varaǩa bin Nevfeli ren Hazreti Haticeşi eksale. Varaǩa bin Nevfeli ren ğnoseri, ǩitxeri do çkineri ǩoçi. Varaǩa bin Nevfelis Tevraťişenti, İncilişenti ambarepe uğun. Hazreti Muhammedik Varaǩa bin Nevfelis oğodape ǩaixeşa oxoʒonapaps. Varaǩa bin Nevfelik Hazreti Muhammedis mskvaşa nusimins. Varaǩa bin Nevfelik, "Am moxtimeri, Allahişi ambarepeşi Melaike renya," tkumers emus. Varaǩa bin Nevfelik aşo naqonops: "Edo egere ma skidala maqvasunon na, mati skani ǩala vorťaminon." Varaǩa bin Nevfelişi am ziťapek Hazreti Muhammedi arşvacis oraxaťapaps. Hazreti Muhammedik namtini orapes, germa Hiraşi ğormas komeşulun do skidun.

Ar dğas Melaike Cebrailik xolo moiǩitxups Hazreti Muhammedi ğormas. Uǩule Hazreti Muhammedi xolo goikten oxori muşişa. Emus endişe uğun. Ar çkva faras, Melaike Cebrailik xolo moiǩitxups Hazreti Muhammedi. Melaike Cebrailik Allahişi ayeťepe ognapaps emus. Am ayeťepeten, İslamişa oçanduşi dulya Allahi şǩelen Hazreti Muhammedis niçinen. Am dulyaten, Hazreti Muhammedik mzaxalepe muşis uçandeps İslamişa. Hazreti Ali ren viťo ar (11) ʒaneri. Hazreti Ali ren ilkineri Muslimanepeşi art- arti. Hazreti Hatice ren ilkineri Muslimanepeşi art- arti. Hazreti Muhammedişi naşkvineri rele Zeyd bin Harise ren ilkineri Muslimanepeşi art- arti. Hazreti Ebubekiri, Hazreti Muhammedişi xolosoni megabre ren. Hazreti Ebubekiri ren ilkineri Muslimanepeşi art- arti. Hazreti Ebu Bekirişi oçanduten; Hazreti Osmani, Zubeyr bin Avvam, Abdurrahman bin Avf, Saad bin Ebu Vakkas do Talha Ubeydullah Muslimani iqvenan. Ebu Ubeyde bin Cerrah, Bilal Bin Rebah, Ebu Zer el Gifari renan ilkineri Muslimanepeşen. Antepe saxabe renan. Ebu Lehep do Ebu Tahiri, Hazreti Muhammedişi lavonişen renan. Hazreti Muhammedik entepe İslamişa uçandeps. Mara entepek İslami va iǩabulupan. Ebu Lehebik nodgitun İslamis ocerus. Ebu Lehebik İslamişi peygamberi ǩala oǩvaǩiden. Mara Ebu Talibik iroras peygamberi çumers do emus geoʒǩers.

Mekkuri muşriǩi Arabepek peygamberişi çandas reaksioni meçapan. Entepek ti muşis geižiʒinupan. Mekkurepek am çandas mçipaşa va oʒǩedapan. Mekkuri timçxupek Muslimanepes ƥaťinoba oxvenuşi ǩarta gza ʒadupan. Mara Mekkuri timçxupeşi ƥaťinoba gecgineri va iqven. Muslimanepek va goiktenan İslamişen. Mekkuri timçxupek gzalepe mutepeşişen va goiktenan. Mekkuri ti-mçxupek

Muslimanepes zulumi oğodus naqonupan. Mekkuri ti-mçxupek rele do umuteli Muslimanepes işkence oğodapan. Ammar bin Yasir, nana muşi Sumeyye do baba muşi Yasirik işkence žirupan. Ammarişi nana do babak İslamişen va goiktenan. Edo Mekkuri ti-mçxupek entepe qvilupan. Aşoten entepe İslamişi ilkineri yembužğinalepe iqvenan. Mekkuri ti-mçxupeşi işkencepe va içoden. Mara Muslimanepeşi maxoroba irden. Aşo iqvasşi, Mekkuri ti-mçxupek Hazreti Muhammedi ǩala ar simadas oǩoxtimu şeni gzalepe gorupan. Hazreti Muhammedi, gza muşişen va goikten.

Hazreti Muhammedişi Skidala- 4

Hazreti Muhammedik mteli Muslimanepe Erǩamişi oxoris oǩoǩatups. Erǩamişi oxori, raǩani Safaşi tudeni ǩunʒulepes geladgineri ren. Hazreti Muhammedik Allahişi ayeťepe, mteli Muslimanepes ekonaşis ognapaps. Hazreti Muhammedik İslami xolosonepe muşis ʒoxle ťǩobaşa oxoʒonapaps. Omer bin Xaťťabi, Mekkeşi doxmeli p̌icepeşi art- arti ren. Omer bin Xaťťabi Muslimani iqven. Em oraşakis, İslamişa oçandu ťǩobaşa ren. Am p̌eriodis, “İslamişa ťǩobaşa oçanduşi p̌eriodi” itkven. Peygamberis Allahişi ağani ayeťi ignapinen Melaike Cebraili şǩelen. Em ayeťi şǩule, Hazreti Muhammedik İslamişa p̌icdop̌ici oçandus geoçǩaps. Açkva ťǩobaşa var. Mara Mekkuri ti-mçxupe menceloni renan ǩarta speros. Muslimanepeşi skidala dido meçireli ren. Mekkurepe entepes çkar mutu şeni çkar gza var meçapan do emuşeni. Am sebebiten, viťo xut (15) Muslimani, Hazreti Osmanişi goʒoncğonerobaten Habeşisťanişa ixicretupan.

Habeşisťanişa xicreteri opaşen otxo (4) doxmeli p̌ici ren oxorca do majurape renan kimoli. Hazreti Hamza do Hazreti Omer, Mekkeşi menceleni ǩoçepe renan. Entepeti Muslimani iqvenan. Amuten entepe, Muslimanepeşi birgulepes çami iqvenan. Çodina muşis, Mekkuri Muslimanepek Medineşa ixicretupan anş oşi eçi do jur (622) ʒanas. Mekkuri ti-mçxupek Hazreti Muhammedis natxozenan. Hazreti Muhammedi do Hazreti Ebu Bekirik germa Sevrişi ğormaşa meşulunan do duşmanişen donťǩobunan. Mekkurepes entepe oqvilu unonan. Mara Mekkurepes entepe va ažirenan ekonaşis. Mekkurepek germa Sevrişi ğormaşen gamulunan. Açkva oşkurinoni orape diçoden. Hazreti Muhammedi do xolosonepek aya žiropan. Edo eya ğormaşen gamulunan. Uǩule ekolen opuťe Kubaşa ulunan. Edo am opuťes skidunan. Am opuťe, noğa Medineşa xolosoni ren. Hazreti

Muhammedik ar meçeti oxvenapaps. Uǩule Hazreti Muhammedik ruba Ranunaşa amulun majurape ǩala. Edo ilkineri Cuma nemazi ekonaşis oxvenapaps Hazreti Muhammedik.

Peygamberi do majurapek noğa Medineşa ixicretupan do dibargenan. Amutenti Mekkuri p̌eriodi diçoden. Am p̌eriodi, vit̆o sum (13) ʒana morgvalis naqonen. Edo aya ren Medineşi p̌eriodi. Aʒi Hazreti Muhammedi ren jur neçi do vit̆o sum (53) ʒaneri. Medines çkar meçeti va gedgin. Mara Muslimanepes ar meçeti dvaç̌irnan. Peygamberi do saxabepek şur do guriten içalişepan. Edo çodina muşis, Peygamberi do saxabepek ǩidupan ar didi meçeti ekonaşis. Aya meçetis coxo, "Peygamberişi Meçeti," gedumernan. Entepek meçeti ǩalati ar oxori do ç̌it̆a- ç̌it̆a odape ǩidupan.

Oxori do am ç̌it̆a- ç̌it̆a odape artimajuras oǩoç̌aberi ren. Hazreti Muhammedi do muşi lavoni, am oxoris xenan. Hazreti Muhammedik meçetişi ǩala xurmaşi qapeten ar paʒxa oxvenapaps. Am paʒxas coxons suffa. Landeşi ren. Edo umiteli do umuteli Muslimanepek oxorapan paʒxas. Umiteli do umuteli Muslimanepek İslamuri çkinoba artikartişen igurapan do artikartis ogurapan ekonaşis. Aşoten kianaşi ilkineri Ǩuranişi nʒopula guinʒǩen noğa Medines. Am Ǩuranişi nʒopulas ǩitxeri do çkineri saxabepe ulunan İslamişa ağani-amaxtimeri opuťepeşa.

Aʒi Muslimanepeşi maxoroba monžineri ren. Entepe artimajuranişen mendralas skidunan. Edo nemazişi orape Muslimanepes ognapu dvaç̌irnan. Emuşeniti entepes ar suveri dvaç̌irnan. Peygamberi do saxabepek nemazişi orape Muslimanepes ognapu şeni çkvadoçkva gzalepe gorupan. Zari varna virvili gelaçamuten varna daçxiriten nemazişi orape Muslimanepes ognapu moxva va ren. Majura cerapek zari, virvili varna daçxiri ixmarnan do emuşeni. Am suverepe, İslamuri ceraşa moxva va renan. Amuşeni entepek am suverepe va iǩabulupan. Ar izmoceten aʒineri suveri ižiren. Aya ren muezzinişi izanu oǩitxu.

Bilal Bin Rebah muezzini iqven. Bilal Bin Rebahik ǩap̌et̆i xonariten izani iǩitxups. Mekkuri ti-mçxupek noğa Mekkeşen ixicretupan do noğa Medines oxorapan. Entepes muhaciri itkven. Medinuri Muslimanepek muhaciri Muslimanepes ǩarta dulyas numxvacupan. Edo entepes ensar, manuşvale itkven. Hazreti Muhammedişi goʒoncğonerobaten, Mekkuri muhacirepe do Medinuri manuşvalepe artikartişa cuma iqvenan. Medines jur Arabuli t̆omi skidun. Medines

sum Yahuduri ťomi skidun. Arabuli ťomepeşi coxope Evsi do Hazreçi renan. Yahuduri ťomepeşi coxope Benu Kaynuka, Benu Nadir do Benu Kureyza renan. Hazreti Muhammedi akťi ikips noğa Medines. Edo aya akťik iris ceraşi oxoşkvoba meçaps. Am akťis "noğa Medineşi rabisǩa" varna "noğa medineşi dudǩanoni" itkven. Noğa Medineşi akťiten, çkvadoçkva cerapeşen opape do Muslimanepe moʒqvaşi doloxe skidunan.

Hazreti Muhammedişi Skidala- 5

Muslimanepe do Mekkurepek ibaxupanan Bedirişi ormepeşi gomorgvas. Aya sebebiten, aya oǩoǩidinus coxons Bedirişi lima. Bedirişi limaşi tariği ren viťo sum (13) Mirǩani anş oşi eçi do otxo (624). Mekkurepe ar didi ticaretişi kervani xazirupan. Entepek aya kervani mendoçkumernan noğa Damasǩoşa, Ebu Sufyanişi goʒoncğonerobaten. Am kervanişi morgapaten, Mekkurepes seferi oxvenu unonan noğa Medineşa. Aya kervani, viťoş (1.000) aklemiten ʒopxun. Aya kervani meǩulun. Hazreti Muhammedik aya ognaps. Hazreti Muhammedik oǩobğaps muşi saxabepe. Hazreti Muhammedik entepe oǩoǩidinuşa uçandeps. Entepe seferişa uçandeps Hazreti Muhammedik. Muslimani malimepeşi maxoroba ren sum oş do xut (305). Muslimanepeşi armias uqonun sum neçi do vit (70) aklemi do jur (2) ʒxeni. Ebu Sufyani oxoʒonaps Muslimanepeşi noğire. Muslimanepes gentxalu unonan Ebu Sufyanişi kervanişa. Ebu Sufyanis aşkurinen. Edo Ebu Sufyanik Mekkeşa ambari nuncğonops aya şkurina muşi şeni. Mekkuri ti-mçxupek armia ʒopxupan. Aya armia, ǩarta ğocişen dido menceloni ren. Edo aya armiaşi noğire, Ebu Sufyani do muşi kervanişi dudoçvaloba şeni ren. Aʒi aya armia, Bedirişi xolos ren. Aya armias uqonun viťoş (1.000) malime. Aya menceloni armias uqonun şkvit oşi aklemi. Xolo aya armias uqonun sum oşi (300) ʒxenoni. Muslimanepeti, Bedirişi ǩele ulunan. Edo ǩarargaxi ʒopxupan ekonaşis.

Muslimanepes malimepeten, aklemepeten do ʒxenonepeten menceli va uqonunan. Mara aʒi entepes sťraťegiuri ǩap̌eťoba xes uğunan. Edo Muslimanepe, am sťraťegiuri ǩap̌eťobaten duşmanişen çkva menceloni renan. Sifte arti-artis oǩoǩidinuten, duşmanepeşi lima geoçǩaps. Aya ren dido mcveşuri sťili limas. Mekkurepeşi armiaşen Esved bin Abdulesed do Muslimanepeşi armiaşen Hazreti Hamzak ibaxupan sifte. Hazreti Hamzak qvilups Esved bin Abdulesedi.

Oǩoǩidinuşi çodinas, Mekkurepeşen sum neçi do vit (70) ǩoçi ğurun. Ğurelepeşi namtinepe renan Mekkuri ti-mçxupe. Ğurelepeşi maxoroba ǩonariti rele eçopups Muslimanepeşi armiak. Muslimanepek aya oǩoǩidinus viťo otxo (14) yembužğinale meçapan. Ǩitxeri ǩarta relek uǩitxeri vit (10) Muslimanis oǩitxu- oçaru oguraps. Muslimanepek am relepe aşoten naşkumernan oxori mutepeşişa. Muslimanepek Mekkurepes geocginapan Bediris. Mekkurepek am oǩoǩidinuşi çodinaşen dido meçirdunan. Mekkurepes Bedirişi diʒxiri goǯamalu unonan. Entepek menceloni armia oxaziruşi gzalepe gorupan. Edo gur do şuriten içalişapen. Diʒxiri goǯamalu şeni oxaziruşa geoçǩapan. Aya, ar ǯanas naqonups.

Andğaneri dğas, Mekkeşi goǯoncğoneri ren Ebu Sufyani. Mekkurepeşi armia xaziri ren. Aya armiaşi maxoroba ren sum viťoş (3000). Entepes uqonunan sum viťoş (3.000) ǩoçoni armia. Mekkurepes unonan noğa Medines golvaǩiru. Mekkurepeşi armias uqonun şkvit oşi (700) zirxoni ǩoçi. Mekkurepeşi armias uqonun jur oş (200) ʒxenoni. Mekkurepes armias uqonun sum viťoş (3.000) aklemi. Ǩureyşuri namtini oxorcalepekti mxuci meçapan Mekkurepeşi armias. Am Ǩureyşuri oxorcalepek malimepe ǩala dodgitunan.

Abbasi ren Hazreti Muhammedişi cumadi. Abbasi xen noğa Mekkes. Emuk uçarups karťali animse muşis. Abbasik Ǩureyşurepeşi ambarepe meçaps karťali oçaruten. Aşo iqvasşi, Hazreti Muhammedik oǩobğaps muşi saxabepe manişa. Entepe ǩala ğarğalaps udodginu. Muk noğa Medines doskidun. Emus unon nodgitinuşi lima meçamu duşmanişa. Namtini saxabepek aya simadaşi ǩele dodgitunan. Entepek aya simada mutepeşi ognapan. Mara ağanmordalepes unonan arti- artis oǩoǩidinu duşmani ǩala. Antepes Bedirişi limaşen çkar tecrube va uğunan. Noğa Medineşen gale gamaxtimuten duşmani ǩala oǩoǩidinu unonan ağanmordalepes. Ağanmordalepek duşmani ǩala xolosoni oǩoǩidinuşi oǩvandus naqonopan. Mara uǩuleti entepek duşmani ǩala xolosoni oǩoǩidinuşen xe muizdipan. Mara Hazreti Muhammedik gonǩvatuşen xe va muizdips.

Hazreti Muhammedik, "Çodina gonǩvatu tkvani moxva va renya," uǯumers ağanmordalepes. Aşoten peygamberik gamulun noğa Medineşen viťoşi (1000) ǩoçoni armia muşi ǩala. Namtini Yahudepes omxvacu unonan Medineşi armias. Mara emus va moǯondun Yahudepeşi am doxmeli teklifi. Edo Hazreti Muhammedik aya ǩabuli var ikips. Abdullahi bin Ubeyik astaxolo numxvacups İslamuri

armias. Mara Abdulahi bin Ubeyi ren munafiǩi. Abdulahi bin Ubeyi, munafiǩepeşi ʒoxlemxtimu ren. Emus çkvadoçkva maanape uğun. Edo Abdulahi bin Ubeyi do muşi ǩoçepe, İslamuri armiaşen uǩuiʒǩenan. Eya ulun sum oşi (300) malime muşi ǩala ekolen. Edo entepe goiktenan noğa Medineşa. Muslimanepeşi aʒineri armia ren şkvit oşi (700) ǩoçoni. Hazreti Muhammedik malimepe muşi ǩala germa Uhudişa nunçişun. Mara duşmanişi armia ekonaşis ren. Moxtimeri do malimuro dobargeri renan. Ǩap̌ula mutepeşi germa Uhudi ǩele ren. Entepeşi ǩap̌ulas geladgin germa Uhudi. Edo ǩap̌ula ǩelendo şkurina va uğunan entepes. Aʒi entepe renan oǩoǩidinuşi p̌ozisias. Jur neçi do vit (50) ǩoçoni maisincepeşi borgo, Ayneyni coxoni raǩanis dobargeri renan. Duşmani şǩelen ǩap̌ula ǩelendo gentxalus nodgituşi oxvenoni uğunan entepes. Hazreti Muhammedik maisincepes, " Mu iqvas na, iqvas, aʒineri sva tkvani mo naşkumertya," do geçinadumers.

Hazreti Muhammedişi Skidala- 6

Lima va içodaşa, maisincepek va naşkvasunonan entepeşi sťraťegiuri sva do oxvenoni. Arti-artis oǩoǩidinuten, duşmanepeşi limak kogeoçǩaps xolo. Mekkurepeşen jur malime gamulun meydanişa. Antepeşi art- artik Hazreti Hamza ǩala do majurakti Hazreti Ali ǩala ibaxupan. Hazreti Hamzak do Hazreti Alik qvilupan duşmanepe mutepeşi emedeni. Edo jur duşmanişi oǩoǩidinu irden astaxolo. Muslimanepek duşmanişi armiaşi şkagurişa nunçişunan. Çiťa oraşǩule, Ǩureyşuri armia oǩuixven. Edo Muslimanepeşi armiaşen ar borgok mťineri duşmanis atxozenan. Majura borgo ren goşabğeri. Antepeşi noğire ren ganimetepes xe gedvu. Ayneyni coxoni raǩanis dobargeri maisincepes oǩoǩidinu içodenya aʒonenan. Edo antepekti naşkumernan sťraťegiuri sva do oxvenoni.

Aʒi aya maisincepeşi derdi ren duşmanişi ganimetis xe gedvu. Ǩureyşuri sardalepeşen Halid bin Velidik aya žirops. Edo muk jur oşi (200) ʒxenoni ǩala Ayneyni coxoni raǩanis xe gedumers. Halid bin Velidik Muslimani malimepe ǩap̌ulaşen golvaǩirups malimepe muşi ǩala. Edo Muslimani malimepes gentxalupan Mekkurepek. Dido Muslimani malime ğurun. Hazreti Muhammedi do majura Muslimanepe, duşmanişen imťenan do germa Uhudi ǩele ulunan. Oǩoǩidinuşi çodinas, Mekkurepeşen eçi do jur (22) do Muslimanepeşen sum neçi do viťo jur (72) malime ğurun. Am limaşi tariği ren eçi

do sum (23) Mirǩani anş oşi eçi do xut (625). Mekkurepek armia ʒopxupan. Entepeşi armia, dido menceloni ren. Entepeşi armias vit vitoşi (10.000) malime uqonun. Mekkurepeşi armiaşi sardali ren Ebu Sufyani. Ebu Sufyanik menceloni armia muşi ǩala noğa Medineşa ulun.

Hazreti Muhammedi do muşi saxabepek entepeşi do duşmanişi menceli ʒadupan. Muslimanepek nagenan duşmanişi armias noğa Medines. Muslimanepe şǩelen gonǩvateri ǩarari aşo ren do emuşeni. Murenki duşmanişi armia ren dido ǩoçoni. Duşmani ren elaxazireli. Mekkurepeşi armia, malimuri menceliten gecginu perpu va ren. Eşo ižiren. Mara entepes malimuri ğnositen gecginu dvaçirs. Muslimanepek çkvadoçkva gzalepe gorupan. Selmani Farisi ren saxabepeşi art- arti. Selmani Farisis uğun onçeloni simada. Muşi simada ren noğa Medineşi gomorgvas didi do ǩuťali ormepe doloxaçku. Selmani Farisişi simada muiǯondinen. Edo Muslimanepek ntxorupan didi do ǩuťali ormepe noğa Medineşi gomorgvas.

Am ormepe ontxoru ren opşa meçireli. Aǯi Muslimanepeşi armia ren xazireli. Mekkurepek golvaǩirupan noğa Medines. Mekkurepek didi do ǩuťali ormepe žirupan. Edo Mekkurepeşi armias gaaǩviren. Entepes am sťiliten oǩoǩidinu çkar var uçkinan do emuşeni. Ormeşi ginženoba ren xut viťoş do xut oşi (5.500) metro. Ormeşi mçirenoba ren çxoro (9) metro. Ormeşi ǩuťaloba ren otxo do gverdi (4,5) metro. Am ormeten Mekkurepes keifi amťenan.

Entepek ǩarargaxepe mutepeşi ʒopxupan. Ǯoxle jur armiak eşo çumers. Mekkurepes ormeşi meleni ǩele meǩaxtimuşi çkar çare va uğunan. Duşmanepek kva do isinci oťǩoçapan artikartis. Entepes xvala aya axvenenan eǩo mendrani duşmanişa. Mekkurepeşi golvaǩiruk naqonops eçi (20) dğa ǩonaris. Muslimanepeşen xuti (5), Mekkurepeşen otxo (4) malime ğurun ormeşi limas. Majura fara Mekkurepes va alenan noğa Medineşa. Dğaşi tariği ren viťo ar (11) Ǯanağani anş oşi eçi do vit (630). Mekkurepek mpulero Bekirişepes nuşvelnan. Entepekti Huzaaşi coxoni didi lavonis goşaťǩvaʒenan. Huzaauşepe renan Muslimanepeşi muttefiǩi. Entepek Huzaauşepeşen eçi do sum (23) ǩoçi oqvilupan. Aşoten Ǩureyşurepek Muslimanepe ǩala xveneri aǩťi oǩoxupan. Aşo iqvassi, Huzaauşepek şvela aǩvandepan Hazreti Muhammedişen.

Muslimanepek ǯopxupan armia. Aya armia ren vit viťoş (10.000)

ǩoçoni. Edo armiak gza okoçaps noğa Mekkeşa. Mara Hazreti Muhammedik çkar mitis çkar mutu va uǯumers. Emus unon xe gedvu noğa Mekkes, mara udiʒxirono. Mtini ren, eşoti iqven. Muslimanepek mǩule do ç̌iťa oǩoǩidinuten xe gedumernan noğa Mekkes udiʒxirono. Hazreti Muhammedi do muşi armia amulun noğa Mekkeşa. Mekkuri ti-mçxupes mxuci na va meçapanpek zarari va žiropan. Oxorepe mutepeşis na xenanpek zarari va žiropan. Kabeşa na imťenanpes zarari va meçapan Muslimanapek. Uǩule Huneynişi lima ixvenen. Muslimanepe gecgineri iqvenan. Uǩule Muslimanapek golvaǩirupan noğa Taifi. Muslimanepe akonaşisti gecgineri renan.

Hazreti Muhammedişi Skidala- 7

Hazreti Muhammedi ižabunen. Hazreti Muhammedis ti ǯǩuns. Emus dido p̌aťi ťuʒanoba uğun. Hazreti Muhammedik saxabape xolos muşişa ducoxups. Saxabepek Arabisťani p̌aganepeşen dopağan, Hazreti Muhammedis aya unon. Saxabepek elçepes megabroba oǯiran, Hazreti Muhammedis aya unon. Hazreti Muhammedik çodinoni xacoba ikips. Vedaşi hutbe muşi iǩitxups.

Aǯi tariği ren ovro (8) Mbulora anş oşi eçi do viťo jur (632). Hazreti Muhammedik meçaps şuri muşi Hazreti Haticeşi p̌odias. Sum neçi do sum (63) ǯaneri ren. Muslimanepek ekonaşis eya doxvapan 9 (çxoro) Mbuloras. Muk ğuraşakis, Arabuli gverdǩunǯulaşi maxoroba iqven didopeten Muslimani. Edo muk oǩonç̌aps Arabisťani ar oxenʒalo.

Odudepe:

*Hazreti Muhammed'in Hayatı- Ortaç̌ğretim Ç̌ğretim Materyali- 9 (Yazarlar: Doç. Dr. Fikret Karapınar, Ahmet Aksoy), Millî Eğitim Bakanlığı.

*Hazreti Muhammed'in Hayatı- Ortaokul ve İmam-Hatip Ortaokulu Ç̌ğretim Materyali- 5 (Yazarlar: Doç. Dr. Muhiddin Okumuşlar, Musa Mert), Millî Eğitim Bakanlığı.

*İmam- Hatip Liseleri Siyer Ders Kitabı (Yazarlar: Ekrem Ç̌zbay, Eyǩp Koç, Ahmet Yapıcı, Ahmet Tǩrkan, İsa Hemiş, Mehmet Baydaş), Millî Eğitim Bakanlığı, 2010.

* The Biography of the Last Prophet: Muhammad, ǯǯǯ.inter-islam.com

*The Life of the Prophet Muhammad (Leila Azzam, Aisha Gouverneur), ǯǯǯ.islamhouse.com

(22/ O9/ 2014- Lazuri Dersepeşi Geç̌ǩapuli Dersepe, Gamamçkvala Belge, Noğa Mp̌oli, 2016)

